

Akademia WSB
WSB University

Poradnik sołtysa na czas sytuacji kryzysowej lub zagrożenia wojną

**OBRONA
CYWILNA**

Marek Walancik
Krzysztof Jan Klęczar
Zbigniew Kopa

**Poradnik sołtysa
na czas sytuacji kryzysowej
lub zagrożenia wojną**

Checklisty do działania

„Każdy człowiek ma obowiązek włożyć
swoją cegiełkę w budowę przyszłości
swojego kraju.”

© Marek Walancik, 2026
© Krzysztof Jan Klęczar, 2026
© Zbigniew Kopa, 2026

Opracowanie: Przemysław Bratkowski

Konsultacja merytoryczna:

Wojciech Kamecki - sołtys Sołectwa Psary

Stanisław Kaszyk - sołtys Sołectwa Szalowa, pełnomocnik wojewody małopolskiego do spraw współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego i organizacjami pozarządowymi

Tomasz Walancik - sołtys Sołectwa Gniewięcin

st. bryg. Jacek Ryncarz – Zastępca Małopolskiego Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej, Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie

Projekt okładki: Przemysław Bratkowski

Źródło sentencji:

Sentencję zaczerpnięto z przemówienia Wincentego Witosa w Wierchosławicach z 1924 r.

Wydawca:

Wydawnictwo Naukowe Akademii WSB
ul. Zygmunta Cieplaka 1c, 41-300 Dąbrowa Górnicza

e-ISBN: 978-83-67673-95-2

Wydanie I

Dąbrowa Górnicza 2026

Wszystkie prawa zastrzeżone

Spis treści

Wstęp	5
Checklisty	6
1. Powołanie Sołectkiego Zespołu Wsparcia	7
2. Skład Sołectkiego Zespołu Wsparcia	8
3. Powołanie sekcji zespołu	9
4. Zadania dla sołtysa	10
5. Zadania dla poszczególnych sekcji	11
6. Działania sołtysa w przypadku ewakuacji	18
7. Zarządzanie informacją	19
8. Gotowy „pakiet dla sołtysa”	20
9. Zabezpieczenie i inwentaryzacja zasobów	21
10. Dostęp do wody pitnej	22
11. Pakiet higieniczny i bytowy na pierwsze 72 h	23
Wzory komunikatów dla mieszkańców	24
Stany gotowości obronnej państwa w Polsce	25
Stopnie alarmowe w Polsce	25
Flagowy system sygnalizacji pomocy	26
Sygnaly alarmowe i komunikaty ostrzegawcze	27
Numery telefonów alarmowych w Polsce	29

Wstęp

Sytuacje kryzysowe, a także kryzysy – w tym zagrożenie wojną – stawiają przed społeczeństwem i jego władzami szczególne wyzwania. Sołtys, jako organ wykonawczy sołectwa – najmniejszej jednostki pomocniczej gminy w Polsce – jest liderem lokalnej społeczności, ale także organizatorem pomocy dla wszystkich, którzy jej potrzebują i swoistym strażnikiem dobra wspólnego.

Niniejszy poradnik ma charakter praktyczny i został opracowany jako zbiór checklist oraz informacji ułatwiających szybkie, właściwe i odpowiedzialne działanie w sytuacjach kryzysowych, w tym w obliczu zagrożenia wojną. Jego celem jest wsparcie sołtysa w podejmowaniu decyzji w wymiarze planistycznym i organizacyjnym.

Sołectwo jest budowane przez społeczność lokalną, która dzięki liderowi w postaci sołtysa potrafi się mobilizować i jednoczyć w sytuacjach zagrożenia. W chwili próby, działając wspólnie, umie przeciwstawić się różnego rodzaju niebezpieczeństwom i je przetrwać.

Niech ten poradnik stanie się pomocą w skutecznym wypełnianiu misji sołtysa, zwłaszcza w czasie sytuacji kryzysowych lub wojny.

Checklisty

Rozdział ten został przygotowany jako praktyczne narzędzie wspierające sołtysa w organizacji i zarządzaniu sołectwem w sytuacjach kryzysowych.

Zawarte w nim checklisty porządkują działania w obszarach kluczowych dla bezpieczeństwa lokalnej społeczności, z uwzględnieniem czasu ich realizacji:

- **Etap 0 – Działania przygotowawcze.**

Realizowane **przed wystąpieniem zagrożenia** (w warunkach stabilnej sytuacji pokojowej).

- **Etap 1 – Działania podstawowe.**

Realizowane w przedziale **do 12 godzin** od wystąpienia symptomów zagrożenia lub podejmowane bezpośrednio po jego zaistnieniu.

- **Etap 2 – Działania uzupełniające.**

Realizowane w przedziale **od 12 do 24 godzin** od wystąpienia zagrożenia jako uzupełniające, stanowiące kontynuację reakcji.

Każda checklista koncentruje się na kluczowych zadaniach dla sołtysa – od mobilizacji i organizacji lokalnej społeczności oraz zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom po współpracę z organami i podmiotami ochrony ludności (OL) i obrony cywilnej (OC) oraz służbami ratunkowymi. W poradniku uwzględniono także wskazówki dotyczące wyposażenia, pomocy humanitarnej i przygotowania osobistego.

1 Powołanie Sołeckiego Zespołu Wsparcia Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej (SZWOLiOC)

Skład zespołu, w zależności od wielkości wsi, powinien obejmować:

Duża i średnia wieś, powyżej 500 mieszkańców: 5–8 osób.
Mała wieś, poniżej 500 mieszkańców: 3–5 osób.

W skład zespołu mogą wchodzić osoby pełniące kluczowe funkcje w sołectwie, takie jak: sołtys, przedstawiciel/przedstawiciele rady sołeckiej, dyrektor/pracownik szkoły lub przedszkola, pracownik samorządowy, radny gminy, prezes/naczelnik OSP, przewodnicząca Koła Gospodyń Wiejskich, liderzy wiejskich stowarzyszeń, pielęgniarka środowiskowa, opiekun medyczny, ratownik medyczny, farmaceuta, psycholog.

Dodatkowo warto uwzględnić specjalistów, np. mechanika, hydraulika, stolarza, spawacza itp. – osoby, które mogą wspierać działania organizacyjne w przypadku wystąpienia lokalnego zagrożenia lub sytuacji kryzysowej.

Taki zespół odpowiada za planowanie i koordynację działań na poziomie sołectwa w sytuacjach kryzysowych, zapewniając skuteczne wsparcie dla mieszkańców lokalnej społeczności.

W przypadku bardzo małych sołectw zaleca się powołanie (SZWOLiOC) dla kilku sąsiadujących sołectw albo przyłączenie mniejszych sołectw do większych w celu jego utworzenia. W takim przypadku powinna obowiązywać zasada jednoosobowego kierownictwa.

2 Skład Sołectkiego Zespołu Wsparcia Ochrony Ludności

ETAP 0

- Koordynator zespołu – sołtys
- Koordynator ds. logistyki / zastępca koordynatora zespołu
- Koordynator ds. pomocy humanitarnej
- Koordynator ds. technicznych
- Koordynator ds. pomocy medycznej
- Koordynator ds. komunikacji, łączności i dokumentacji
- Koordynator ds. bezpieczeństwa i ochrony

3 Powołanie sekcji zespołu

ETAP 0

- Sekcja logistyczna (kierowca, operator koparki, pracownik do załadunku)
- Sekcja pomocy humanitarnej (logistyk, pracownik dystrybucji, kucharz, magazynier)
- Sekcja techniczna (elektryk, hydraulik, mechanik, spawacz, cieśla/stolarz)
- Sekcja medyczna (ratownik medyczny, pielęgniarka, opiekun medyczny, farmaceuta, psycholog)
- Sekcja łączności, komunikacji i informacji (informatyk, operator łączności, osoba odpowiedzialna za komunikację, łącznik)
- Sekcja bezpieczeństwa i ochrony (strażacy OSP, pracownicy agencji ochrony, osoby przeszkolone w zakresie samoobrony)

4 Zadania dla sołtysa

ETAP 0

Zebrać zespół co najmniej raz na pół roku

- Przegląd gotowości zespołu
- Weryfikacja checklist
- Omówienie wniosków z incydentów i zdarzeń, które miały miejsce
- Omówienie bieżącej sytuacji/zagrożeń
- Uaktualnianie dokumentacji
- Koordynowanie działania odpowiednio do sytuacji

ETAP 1

Zebrać zespół

- Sprawdzenie sytuacji
- Powiadomienie gminy
- Koordynowanie działań odpowiednio do sytuacji

5 Zadania dla poszczególnych sekcji

ETAP 0

Sekcja logistyczna

- Przygotowuje miejsca magazynowe dla żywności i podstawowych leków

ETAP 1

- Organizuje system zaopatrzenia i tworzenia zapasów we współpracy z lokalną siecią sklepów, darczyńcami oraz Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej
- Przygotowuje środki transportowe we współpracy z lokalnymi przewoźnikami i osobami prywatnymi (np. traktory, samochody osobowe, busy)

ETAP 2

- Wspólnie z sekcją pomocy humanitarnej przygotowuje miejsca udzielania pomocy potrzebującym oraz dystrybucji żywności i leków

5 Zadania dla poszczególnych sekcji

ETAP 0

Sekcja pomocy humanitarnej

- Nawiązuje współpracę z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, miejscową parafią, szkołą, OSP oraz organizacjami humanitarnymi
- Przygotowuje listę wolontariuszy

ETAP 1

- Organizuje niezbędne zasoby dla poszkodowanych i najbardziej potrzebujących mieszkańców (leki, żywność, śpiwory, opał itp.)
- Udziela wsparcia sekcji medycznej w zakresie przygotowania apteczek pierwszej pomocy

ETAP 2

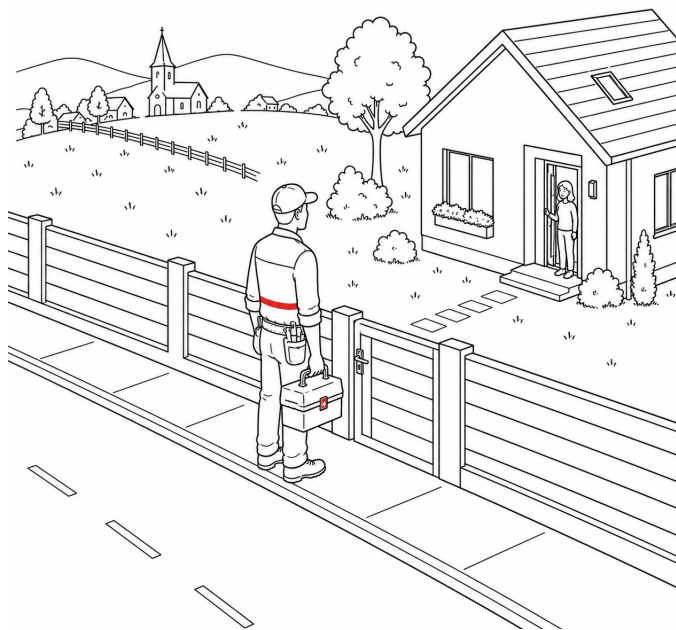
- Wspólnie z sekcją logistyczną przygotowuje miejsca udzielania pomocy potrzebującym oraz dystrybucji żywności i leków

5 Zadania dla poszczególnych sekcji

ETAP 1

Sekcja techniczna

- Udziela wsparcia i pomocy w zakresie naprawy uszkodzonej infrastruktury i zapewnia mieszkańcom dostęp do sprawnie działających podstawowych systemów oraz urządzeń i pojazdów

5 Zadania dla poszczególnych sekcji

ETAP 0

Sekcja medyczna

- Przygotowuje zestawienie osób (mieszkańców) posiadających wykształcenie medyczne lub przeszkolenie medyczne w zakresie udzielania kwalifikowanej pierwszej pomocy (KPP) lub pierwszej pomocy (PP)
- Przygotowuje listę mieszkańców wymagających wsparcia (dzieci, seniorzy, osoby chore, osoby z niepełnościami)
- Dokonuje identyfikacji osób przyjmujących na stałe leki ratujące życie

5 Zadania dla poszczególnych sekcji

Sekcja medyczna

ETAP 1

- Przy wsparciu sekcji humanitarnej przygotowuje wyposażenie medyczne (apteczki pierwszej pomocy, defibrylatory automatyczne (AED), nosze itp.) w kilku lokalizacjach na terenie wsi (remiza, szkoła, przedszkole, świetlica, siedziba Koła Gospodyń Wiejskich, bar itp.)
- Nawiązuje współpracę z najbliższym ośrodkiem zdrowia w zakresie zapewnienia dostępu do leków ratujących życie
- Ustala dostęp do apteki, punktu aptecznego, personelu medycznego oraz sposoby komunikacji (telefon, krótkofalówki, sygnały itp.)

ETAP 2

- Koordynuje działania w zakresie udzielania pomocy medycznej i psychologicznej w sołectwie
- Przygotowuje miejsca ewakuacji poszkodowanych i rannych

5 Zadania dla poszczególnych sekcji

Sekcja łączności, komunikacji i informacji

ETAP 0

- Tworzy i aktualizuje bazę danych/listę kontaktów z kluczowymi osobami i instytucjami na linii sołectwo–gmina oraz podmiotami współpracującymi
- Pozyskuje wiarygodne informacje z wszystkich możliwych źródeł (internet, radio, telewizja, prasa, organy OL i OC itp.) na temat aktualnej sytuacji i przekazuje je mieszkańcom

ETAP 1

- Organizuje i zapewnia łączność w zakresie prowadzenia działań pomocowych dla mieszkańców sołectwa

ETAP 2

- W miarę możliwości udziela wsparcia mieszkańcom w zakresie zapewnienia sprawności urządzeń teleinformatycznych

5 Zadania dla poszczególnych sekcji

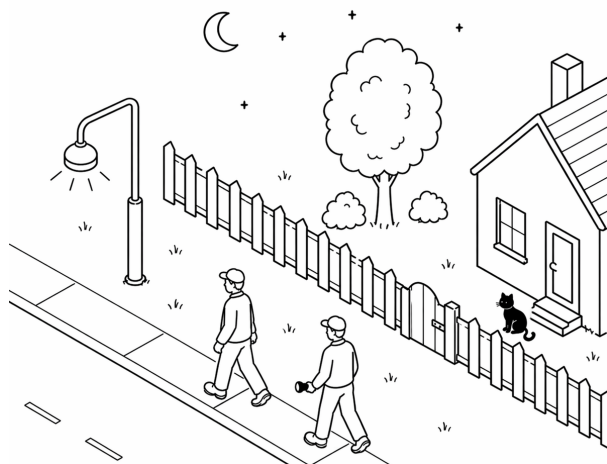
ETAP 0

Sekcja bezpieczeństwa i ochrony

- Ustala miejsca schronienia, w tym miejsca doraźnego schronienia (MDS) w budynkach (np. w piwnicach OSP lub innych obiektach)
- Organizuje dla mieszkańców sołectwa szkolenie podstawowe z zakresu zachowania się w różnych sytuacjach kryzysowych

ETAP 1

- Organizuje patrole obywatelskie
- Dbą o bezpieczeństwo i porządek publiczny
- Wspiera zabezpieczenia mienia pozostawionego przez mieszkańców sołectwa

6 Działania sołtysa w przypadku ewakuacji

- zapoznaje się z planem ewakuacji dla sołectwa,
- przygotowuje dokumentację do ewakuacji (transportu),
- po otrzymaniu oficjalnej decyzji o ewakuacji informuje mieszkańców sołectwa i rozpoczyna jej organizację,
- wskazuje kierunki ewakuacji dla mieszkańców, którzy podejmą decyzję o samoewakuacji,
- przygotowuje listę mieszkańców do ewakuacji,
- ustala kolejność ewakuacji osób (dzieci, seniorzy, osoby chore, osoby z niepełnosprawnościami),
- koordynuje przemieszczanie się osób do miejsc zbiórek,
- koordynuje przygotowanie mieszkańców do ewakuacji, przypominając o zabraniu dokumentów, leków, wody i żywności, telefonów itp.,
- prowadzi rejestr osób ewakuowanych.

7 Zarządzanie informacją

- dokumentuj decyzje, zdarzenia i podjęte czynności,
- weryfikuj plotki, przekazuj (mediom, społeczeństwu) tylko wiarygodne i sprawdzone informacje o aktualnej sytuacji,
- utrzymuj kontakt z organami i podmiotami OL i OC oraz służbami ratunkowymi,
- dbaj o morale mieszkańców,
- aktualizuj informacje o bieżącej sytuacji co 2–3 godziny.

8 Gotowy „pakiet dla sołtysa”

- aktualna lista mieszkańców,
- aktualne numery alarmowe i numery kontaktowe kluczowych osób i instytucji na linii sołectwo–gmina oraz podmiotów współpracujących,
- mapy terenu,
- megafon,
- notatnik, przybory do pisania,
- aparat fotograficzny (telefon z aparatem fotograficznym),
- plecak ewakuacyjny,
- raca, flara ratunkowa.

9 Zabezpieczenie i inwentaryzacja zasobów

Sprzęt i wyposażenie:

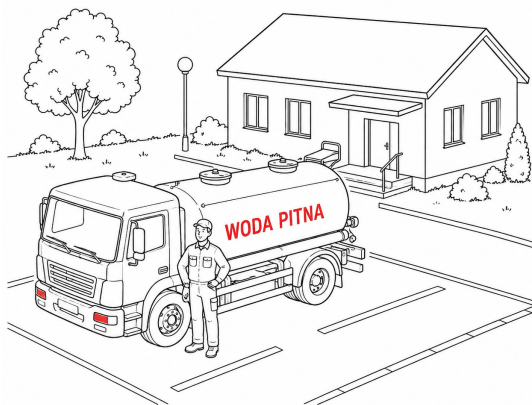
- agregaty prądotwórcze,
- paliwo,
- przedłużacze,
- latarki, powerbanki,
- radiotelefony / krótkofalówki,
- apteczki, koce termiczne, nosze,
- środki higieniczne,
- worki na odpady,
- rękawice ochronne,
- podstawowy sprzęt podręczny.

Możliwe źródła zasobów:

- gmina, OSP,
- szkoła / świetlica, parafia,
- Koło Gospodyń Wiejskich,
- GOPS,
- lokalni przedsiębiorcy i sklepy, magazyny pomocy humanitarnej,
- rolnicy, darczyńcy.

10 Dostęp do wody pitnej

- odpowiedzialna osoba / instytucja za dostarczenie wody
- zbiorniki na wodę
- kanistry, beczkowsy
- inne pojemniki na wodę
- tabletki lub preparaty do dezynfekcji wody pitnej
- filtry do wody
- instrukcja bezpiecznego uzdatniania wody
- zasady dystrybucji wody dla mieszkańców
- procedura na wypadek awarii wodociągu
- procedura na wypadek skażenia ujęcia wody
- procedura na wypadek długotrwałego braku prądu

11 Pakiet higieniczny i bytowy na pierwsze 72 godziny

- mydło
- płyn do dezynfekcji rąk
- papier toaletowy
- chusteczki
- podpaski
- pieluchy dla dzieci
- pieluchy dla osób dorosłych
- rękawiczki jednorazowe
- maseczki ochronne
- worki na odpady
- środki czystości
- podstawowe środki do utrzymania higieny
- wyposażenie higieniczne punktów schronienia
- wyposażenie higieniczne miejsc czasowego pobytu mieszkańców

Wzory komunikatów dla mieszkańców na sytuacje kryzysowe

Komunikat o ewakuacji

Uwaga mieszkańcy [nazwa sołectwa]. Na polecenie służb rozpoczyna się ewakuacja. Zabierz dokumenty, leki, wodę, telefon z ładowarką i najpotrzebniejsze rzeczy. Punkt zbiórki: [miejsce]. Osoby potrzebujące transportu prosimy o kontakt: [numer].

Komunikat o braku wody

Uwaga mieszkańcy. Z powodu przerwy w dostawie wody / podejrzenia skażenia nie należy pić wody z kranu do odwołania. Punkt dystrybucji wody: [miejsce]. Prosimy zabrać własne pojemniki.

Komunikat o braku prądu

Uwaga mieszkańcy. W związku z awarią zasilania prosimy oszczędzać baterie w telefonach i zachować ostrożność przy używaniu świec oraz urządzeń grzewczych. Punkt informacyjny: [miejsce]. Osoby korzystające z urządzeń medycznych wymagających prądu prosimy o pilny kontakt: [numer].

Komunikat o uruchomieniu punktu pomocy

Uwaga mieszkańcy. W [miejsce] uruchomiono punkt pomocy. Można tam uzyskać informacje, podstawowe wsparcie, wodę, żywność i środki higieniczne. Punkt działa w godzinach: [godziny].

Komunikat dla osób wymagających pomocy

Prosimy zgłaszać osoby starsze, samotne, chore, z niepełnościami oraz bez możliwości samodzielnego transportu. Zgłoszenia: [numer] lub punkt [miejsce].

Stany gotowości obronnej państwa w Polsce:

Stany gotowości obronnej to poziomy przygotowania państwa do zagrożeń zewnętrznych. Wyróżnia się dwa stany:

1. Stan stałej gotowości obronnej państwa

Utrzymywany w czasie pokoju, gdy nie ma istotnych, bezpośrednich zagrożeń. Obejmuje działania planistyczne, organizacyjne, szkoleniowe i kontrolne – ma zapewniać sprawność systemu obronnego.

2. Stan pełnej gotowości obronnej państwa

Wprowadzany, gdy istnieje poważne zewnętrzne zagrożenie bezpieczeństwa lub bezpośrednio ryzyko konfliktu. Stan ten przygotowuje państwo do mobilizacji, możliwego wprowadzenia stanu wojennego oraz rozwinięcia systemu obronnego.

Stopnie alarmowe w Polsce:

ALFA: Ogólne ostrzeżenie, sytuacja trudna do przewidzenia.

BRAVO: Zwiększone i przewidywalne zagrożenie, ale bez konkretnego celu.

CHARLIE: Wiarygodne informacje o planowanym ataku lub zdarzenie potwierdzające cel.

DELTA: Atak terrorystyczny nastąpił lub jest nieunikniony.

CRP (np. BRAVO-CRP): Te same stopnie, ale dotyczące cyberprzestrzeni i systemów IT.

Flagowy system sygnalizacji pomocy

Jeśli zostałeś w domu lub gospodarstwie i potrzebujesz pomocy, wywieś flagę w odpowiednim kolorze:

Unieś rękę do góry,
jeżeli potrzebujesz
pomocy

flaga biała –
potrzebna ewakuacja

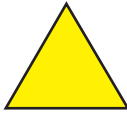
flaga czerwona –
potrzebna żywność

flaga niebieska –
potrzebna
pomoc medyczna

Sygnaly alarmowe i komunikaty ostrzegawcze

Lp.	Rodzaj alarmu	Ogłoszenie alarmu	Odwołanie alarmu
1	Akustyczny	<p>Alarm dla ludności cywilnej: Sygnał akustyczny — modułowany dźwięk syreny alarmowej trwający trzy minuty</p> <p style="text-align: center;">lub</p> <p>Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: Uwaga! Uwaga! Uwaga! Ogłaszam alarm ..... (podać przyczynę, rodzaj zagrożenia itp.) dla .....</p> <p>Alarm dla jednostki ochrony przeciwpożarowej: Sygnał akustyczny — trzykrotnie wzrastający i opadający dźwięk syreny alarmowej z przerwami 30-sekundowymi trwający 3 minuty.</p> <p>Alarm ćwiczebny/treningowy: Sygnał akustyczny — ciągły dźwięk syreny alarmowej trwający jedną minutę</p>	<p>Alarm dla ludności cywilnej: Sygnał akustyczny — ciągły dźwięk syreny alarmowej trwający trzy minuty</p> <p style="text-align: center;">lub</p> <p>Powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna: Uwaga! Uwaga! Uwaga! Odwołuję alarm ..... (podać przyczynę, rodzaj zagrożenia itp.) dla .....</p>
2	<p>Wizualny</p> 	<p>Umieszczenie żółtego znaku w kształcie równobocznego trójkąta</p>	<p>Usunięcie żółtego znaku w kształcie równobocznego trójkąta</p>

Sygnaly alarmowe i komunikaty ostrzegawcze

Lp.	Rodzaj komunikatu ostrzegawczego	Ogłoszenie komunikatu ostrzegawczego	Odwolanie komunikatu ostrzegawczego
1	Komunikat Regionalnego Systemu Ostrzegawczego (RSO)	Informacja o ogłoszeniu zagrożenia zawierająca: rodzaj i obszar zagrożenia, zalecenia dla ludności na zagrożonym obszarze oraz inne informacje o zagrożeniu, w tym przewidywany czas jego trwania, przekazywana za pośrednictwem aplikacji mobilnej RSO	Informacja o odwołaniu zagrożenia przekazywana za pośrednictwem aplikacji mobilnej RSO
2	Komunikat przekazywany przez redaktorów dzienników oraz wydawców stron internetowych	Informacja wizualna (tekstowa lub infograficzna) o ogłoszeniu zagrożenia zawierająca: rodzaj i obszar zagrożenia, zalecenia dla ludności na zagrożonym obszarze oraz inne informacje o zagrożeniu, w tym przewidywany czas jego trwania, przekazywana za pośrednictwem dzienników oraz stron internetowych	Informacja wizualna (tekstowa lub infograficzna) o odwołaniu zagrożenia przekazywana za pośrednictwem dzienników oraz stron internetowych
3	Komunikat przekazywany przez nadawcę programu radiowego i telewizyjnego oraz operatora ruchomej publicznej sieci telekomunikacyjnej	Informacja audio lub audiowizualna albo wizualna (tekstowa lub infograficzna) o ogłoszeniu zagrożenia zawierająca: rodzaj i obszar zagrożenia, zalecenia dla ludności na zagrożonym obszarze oraz inne informacje o zagrożeniu, w tym przewidywany czas jego trwania, przekazywana za pośrednictwem radia i telewizji oraz operatora ruchomej publicznej sieci telekomunikacyjnej	Informacja audio lub audiowizualna albo wizualna (tekstowa lub infograficzna) o odwołaniu zagrożenia przekazywana za pośrednictwem radia i telewizji oraz operatora ruchomej publicznej sieci telekomunikacyjnej
4	Komunikat ALERT RCB	Informacja o ogłoszeniu zagrożenia w postaci krótkiej wiadomości tekstowej wysyłanej na telefon komórkowy na zlecenie Rządowego Centrum Bezpieczeństwa przez operatorów ruchomych publicznych sieci telekomunikacyjnych	-

Źródło: Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 maja 2025 r. w sprawie alarmów i komunikatów ostrzegawczych (Dz. U. poz. 645), Załącznik: Sposób ogłaszania i odwoływania alarmów i komunikatów ostrzegawczych.

Numery telefonów alarmowych w Polsce

Podstawowe numery alarmowe

- 112** – Ogólnopolski numer alarmowy (Centrum Powiadamiania Ratunkowego)
- 999** – Pogotowie Ratunkowe
- 998** – Straż Pożarna
- 997** – Policja
- 986** – Straż miejska/gminna

Dodatkowe numery techniczne i kryzysowe:

- 991** – Pogotowie Energetyczne
- 992** – Pogotowie Gazowe
- 993** – Pogotowie Ciepłownicze
- 994** – Pogotowie Wodno-Kanalizacyjne
- 989** – Telefoniczna Informacja Narodowego Funduszu Zdrowia
- 987** – Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego
- 985** – Ratownictwo morskie, górskie (WOPR, GOPR i TOPR)
- 984** – Pogotowie Rieczne (MOPR)
- 981** – Pogotowie Drogowe
- 601 100 100** – Numer ratunkowy nad wodą (MOPR i WOPR)
- 601 100 300** – Numer ratunkowy w górach (GOPR i TOPR)
- 800 12 12 12** – Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka

W serii poradników ukazały się:

1. Poradnik Dyrektora Szkoły/Zespołu Szkół
2. Poradnik Naczelnika Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP)
3. Poradnik Wójta
4. Poradnik Burmistrza
5. Poradnik Przewodniczącej Zarządu Koła Gospodyń Wiejskich

W serii poradników ukazały się już:

1. Poradnik proboszcza na czas sytuacji kryzysowej lub zagrożenia wojną
2. Poradnik sołtysa na czas sytuacji kryzysowej lub zagrożenia wojną

płk w st. spocz. prof. ucz. dr hab. inż. Marek Walancik –

ekspert z zakresu bezpieczeństwa, ochrony ludności i obrony cywilnej, przewodniczący Sekcji Edukacji dla Bezpieczeństwa, Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk.

dr inż. Krzysztof Jan Klęczar –

przedstawiciel administracji publicznej, organizator ochrony ludności i obrony cywilnej, popularyzator i orędownik edukacji dla bezpieczeństwa.

płk rez. dr inż. Zbigniew Kopa –

ekspert z zakresu bezpieczeństwa oraz zarządzania kryzysowego.